

San'at turlari, mohiyati va jozibasi.

Sirdaryo viloyati Xovos tumani

madaniyat va turizm bo'limi

Xovosobod madaniyat markazi rahbari

Tuychiyev Furqat To'ra o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada san'at turlari, uning mazmun-mohiyati yoritilgan bo'lib, unda san'atning jozibasi, inson ruhiyatiga ta'siri haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: san'at turlari, jozibasi, ijodiy qobiliyat, fikrlash salohiyati, teatr...

Ma'lumki, XIX asrning boshlarida. Gegel "Individual san'at tizimi" asarida san'atning beshta asosiy turi - me'morchilik, haykaltaroshlik, rassomchilik, musiqa va she'riyat o'rtasidagi munosabatni belgilab berdi; she'riy san'atni avlodlarga ajratish modellarini tahlil qildi: epik, lirik va dramatik. XIX asrdan boshlab jahon estetik tafakkuri (Gegel, Shelling, Vagner, Skrabin va boshqalar) isbotladi ekvivalentlik va ehtiyoj san'atning barcha turlarining mavjudligi va rivojlanishi. Insoniyatning badiiy faoliyatining boshlang'ich bosqichlari hatto ibtidoiy jamiyatda, fan va falsafa paydo bo'lishidan ancha oldin qayd etilgan. Va shunga qaramay, san'atning mohiyati va o'ziga xosligi muammosi shu paytgacha to'liq hal qilinmagan.

"San'at" tushunchasining ma'nosi nima? Ajratish mumkin 3 xil qiymat bu so'z.

1. **San'at - bu mahorat.** - Shu ma'noda, "san'at" mohir, texnik jihatdan bajarilgan faoliyat sifatida harakat qiladi, natijasi tabiiy, tabiiyga nisbatan sun'iydir. Har qanday faoliyat sohasidagi eng yuqori mahorat, mahorat. Aynan shu ma'no qadimgi yunoncha "techne" - san'at, hunarmandlik so'zidan kelib chiqqan.

2. **San'at - bu go'zallik qonunlariga muvofiq ijodkorlik.**

Bunday ijodkorlik keng ko'lamli tadbirlarni nazarda tutadi:

- Foydali narsalarni, mashinalarni yaratish;
- Jamoat va shaxsiy hayotni loyihalash va tashkil etish;
- Kundalik xulq-atvor madaniyati;
- Odamlar bilan muloqot va boshqalar.

San'at ob'ekti- fan, falsafa kabi - atrofdagi dunyo. San'at asari- haqiqat, hayot eng keng ijtimoiy ma'noda.

3. San'at - bu badiiy ijod, mahsuloti ijtimoiy, ma'naviy, estetik qadriyatlardir.

San'at shaxsning shakllanishiga ta'sir qiladi, uning hissiy-emotsional va intellektual-fikrlash salohiyatini boyitadi.

San'at insonning ijodiy qobiliyatlari va qobiliyatlarini yaxshilaydi, uni go'zallik qonunlariga muvofiq ishlashga undaydi.

San'at

va fan o'rtasidagi farq:

1. Ilmning ob'ekti - haqiqat, san'atning ob'ekti - go'zallik.
2. Voqelikning aks etishi: fanda - mavhum tushunchalar ko'rinishida, san'atda - badiiy obrazlar ko'rinishida.

San'at o'ziga xos xususiyatda mavjud turlari, bu faoliyat modeli shaxsiyat va aks ettirish dunyo ma'lum tarixiy sharoitda, u sinfiy va siyosiy yo'naltirilgan, milliy va xalqaro.

San'at o'ziga xos shakllarda mavjud: arxitektura, haykaltaroshlik, rasm, teatr, adabiyot, musiqa va boshq.

3. San'at turlari - bu hayotiy mazmunni badiiy amalga oshirish qobiliyatiga ega bo'lgan va moddiy muomala usullari bilan farq qiladigan, ijodiy faoliyatning tarixan shakllangan, barqaror shakllari.

San'atning har bir turi o'ziga xos tasviriy vositalar va texnikalar arsenaliga ega.

San'at turlari bir -biridan farq qiladi:

- Tasvirning mavzusi;
- Har xil vizual vositalardan foydalanish.

San'at olamining tuzilishini o'rganishga urinishlar qadim zamonlarda qilingan. Birinchi urinish mifologik san'atning tasnifi, shu jumladan: fojia, komediya, « texnik san'at»: Arxitektura, tibbiyot, geometriya; " musiqa san'at": She'r, musiqa, raqs.

Uyg'onish davrida tasviriy san'at va she'riyat o'rtasidagi farqlar o'rganildi. L. Da Vinchi "Rasm kitobi" va "Laokon" dagi Lessingda, S. Batt "Tasviriy san'at" risolasida san'atning birinchi chuqur tahlilini berdi.

Obyekt(yoki Mavzu) san'at umuman olam va xususan insondir va mavjudlik shakli ijodiy faoliyat natijasida san'at asari hisoblanadi. San'at asari- ijodkorlik natijasining eng yuqori shakli.

San'atning maqsadlari:

1. ma'naviy manfaatlarni taqsimlash;
2. muallifning o'zini namoyon qilishi.

San'atning vazifalari.

3. Kognitiv... San'at dunyo yoki inson haqida ma'lumot manbai bo'lib xizmat qiladi.
4. Tarbiyaviy... San'at shaxsning axloqiy va mafkuraviy rivojlanishiga ta'sir qiladi.

5. Estetik... Insonning uyg'unlik va go'zallikka bo'lgan ma'naviy ehtiyojini aks ettiradi. Go'zallik tushunchasini shakllantiradi.
6. Hedonistik... Estetik funktsiyaga yaqin, lekin estetika tushunchasini shakllantirmaydi, balki estetik zavqlanish imkoniyatini beradi.
7. Bashoratli... Kelajakni oldindan bilishga harakat qilish funktsiyasi.
8. Kompensatsion... Psixologik muvozanatni tiklashga xizmat qiladi; psixologlar va psixoterapevtlar tomonidan tez-tez ishlatiladi ("Dom-2" shou muxlislari uni tomosha qilib, shaxsiy hayoti va hissiyotlarining etishmasligini qoplaydilar, lekin men bu namoyishni san'atga bog'lamagan bo'lardim).
9. Ijtimoiy... Bu oddiygina odamlar o'rtasidagi muloqotni ta'minlay oladi (kommunikativ) yoki biror narsaga chaqirishi mumkin (targ'ibot).
10. Ko'ngilochar(masalan, mashhur madaniyat).

Xullas, atrofdagi dunyoni badiiy obrazlarda ijodiy takrorlashga asoslangan. Bundan tashqari, keng ma'noda san'at, ijodkorlik bilan bevosita bog'liq bo'lmagan har qanday faoliyat sohasidagi eng yuqori mahoratni anglatishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Piraxunova F.N., Nazirov A.X. O'qitishning yangi pedagogik texnologiyalari. Uslubiy qo'llanma.
2. Internet saytlari. www.ziyouz.com kutubxonasi -ZiyoNet .uz, - kitob.uz, - multimediya .uz